

“Em destrossa el cor escoltar les jo

Donato Lwiyo

Arribat de la seva parròquia del barri de Cahí, a la ciutat de Bukavu (República Democràtica del Congo), per participar en l'edició anual del Diàleg IntraRuandès, que va tenir lloc el passat mes de maig a Palma, el missioner javerià, Donato Lwiyo, féu referència a la situació actual a l'est del Congo i als patiments que ha anat sofrint la seva població al llarg de la darrera dècada.

S'atribueix a l'abundància de recursos minerals cotitzats, el conflicte que viu la República Democràtica del Congo des de 1998. Per què?

Segons la informació de què disposem, la guerra que pateix el Congo des de fa 11 anys és una guerra econòmica i no una guerra civil, com acostumen a presentar-nos-la. Els informes elaborats el 1998 per una delegació d'experts de l'ONU i les investigacions realitzades per organitzacions com Global Witness, International Peace Information Service i Human Rights Watch, proven la responsabilitat d'algunes multinacionals americanes i europees en el conflicte. Aquestes companyies financen forces militars de Ruanda i d'Uganda per atacar l'est del Congo i apoderar-se dels seus recursos minerals. La regió oriental del país, coneguda com a “Congo útil”, és una zona rica en or, coure, cobalt, estany i, sobretot, coltà, del qual s'obté el tàntal en pols que s'utilitza en la fabricació d'aparells aeronaútics, telèfons mòbils, ordinadors, videoconsols, etc. Els últims 11 anys, la lluita per l'obtenció d'aquests recursos ha causat directament o indirecta la mort de 4,8 milions de persones. Cap conflicte ha estat tan devastador en pèrdua de vides humanes des de la Segona Guerra Mundial.

Per què l'explotació d'aquests recursos no afavoreix el desenvolupament socioeconòmic del país i la millora de la qualitat de vida dels seus habitants, sinó més aviat al contrari?

L'explotació minera a la regió de Kivu, a l'est del país, beneficia sobretot tercers països que el venen a empreses occidentals. Durant els anys 2000 i 2001, el preu del coltà assolí el màxim valor. A Bukavu, capital de Kivu del sud, el quilo de coltà es pagava a 20 dòlars, tot i que després Ruanda, que comerciava amb el coltà congolès a escala internacional, el podia vendre a 600 dòlars el quilo.

Avui en dia, els preus han baixat. A peu de mina, el coltà i la cassiterita es paguen a 1 ó 2 dòlars el quilo, amb la qual cosa és difícil que amb aquestes misèries es pugui desenvolupar res.

© Gabriel Lacomba

A més, la presència dels militars ruandesos (les milícies *inter-ahamwe*) i altres faccions armades, fan pràcticament impossible l'activitat agrícola. Durant l'última dècada, la violència exercida sobre les comunitats rurals, el pillatge de les seves collites i els diners obtinguts de l'extracció minera, que encara que molt exigus, són immediats, han desplaçat una majoria de la població productiva del nostre país cap a les mines.

Així és que, a pesar de la riquesa en recursos naturals, el Congo continua sense tenir carreteres, hospitals, subministrament d'aigua potable, electricitat... I una bona part de la seva població es troba sumida en la misèria, passa fam i mor de malalties fàcilment curables, mentre que altres països, milícies armades i empreses multinacionals que exploten el coltà, segueixen enriquint-se.

Creu que un sistema com el Kimberley, per lluitar contra l'exportació il·legal dels minerals, podria resultar positiu per a la població i les institucions del país?

És el que els congolesos desitgem. No demanem res més que això. Que puguem vendre el nostre coltà en un mercat legal, a un preu legítim, en coneguem exactament el lloc d'extracció i sapiguem que beneficia els habitants d'aquesta regió.

De tota manera, no vull fer-me il·lusions. Sé molt bé que les multinacionals que comercien amb els nostres recursos minerals el volen obtenir a baix cost per seguir enriquint-se desmesuradament. No cal sinó fixar-se en la trajectòria de la companyia AngloGold Ashanti, que explota l'or a Ituri. Aquesta empresa, durant la transició al Congo, col·laborava amb grups armats: extreia l'or, el feia passar per Uganda i des d'allà el venia a Suïssa, i amb els beneficis comprava armes destinades a les seves bandes afins. Mentrestant, el Govern congolès no gosa denunciar la situació per por d'una nova guerra.

Joves víctimes de la violència sexual”

© ICRC / W. Lembryk / Hospital de Panzi (Bukavu) / República Democràtica del Congo

Banro Corporation, una altra companyia amb seu al Canadà, explota or pels voltants de Bukavu i actua com si estàs en un país conquistat. De manera que, en vista de la debilitat del Govern, no veig cap altra alternativa més que sigui la població la que consideri que ja n'hi ha prou i es negui a acceptar aquesta situació. Tot i que per això seria necessari conscienciar la gent sobre els seus drets, la qual cosa implica arriscar la vida ja que, massa caps de comunitats, sacerdots i líders d'opinió han estat eliminats per les milícies armades amb la finalitat de sotmetre la població local.

El conflicte als Grans Llacs ha incrementat i agreujat la violència sexual i per motius de gènere contra les dones i les nines congolese. Desenes de milers han estat violades, contagiades amb el VIH i/o embarassades, a més dels greus danys físics i psicològics que patiran tota la vida. Si hi afegim la marginació de què són objecte per la comunitat mateixa, o que l'avortament no és acceptat socialment en el país, quina sortida tenen?

En primer lloc s'ha de dir que és molt difícil estimar el nombre de nines i de dones que han sofert violència sexual durant l'última dècada. A vegades passen mesos i anys abans que es produeixi la denúncia; si és que es produeix. Moltes temen que si ho fan, els seus marits les abandonaran o quedaran marginades a les comunitats d'origen.

Habitualment, només les que han resultat infectades amb el VIH o altres malalties, han sofert danys interns o han quedat embarassades, recorren a l'assistència mèdica. En aquest sentit, m'agradaria esmentar un programa de la Unió Europea, a l'hospital de Panzi (Bukavu), que funciona molt bé i que pro-

porciona atenció mèdica i psicològica a aquestes dones. Tot i que trobo a faltar un seguiment final, quan surten de l'hospital i no volen tornar a la inseguretat dels seus llogarets.

Al barri de la nostra parròquia, a Bukavu, veig moltes vegades nines i joves que s'han escapat del camp, marginades per la violència sexual de què han estat víctimes, i que quan arriben a la ciutat acaben en cases de tolerància. Em destrossa el cor escoltar aquestes joves, veure tot el que han sofert, en quina situació viuen i les poques perspectives de futur que tenen.

A la nostra parròquia hem creat l'Asociación África Tuimani, a través de la qual els proporcionem allotjament, menjar i formació professional perquè puguin forjar-se un futur.

Vull cridar l'atenció també sobre la impossibilitat que els nins orfes o simplement pobres puguin accedir als estudis o a algun tipus de formació. Al Congo, els pares que volen escolaritzar els seus fills han de pagar als professors i totes les despeses que es deriven dels estudis. Què serà del nostre país d'aquí a 10 anys, amb una majoria de joves que no han estat escolaritzats?

“ La impunitat envers els criminals debilita encara més la víctima i la sumeix en un estat d'impotència ”

Creu que la interlocutòria del jutge Fernando Andreu té algun impacte a la regió?

Sens dubte. Des que sortí la interlocutòria del jutge Andreu, al país es respira una alegria continguda, un sentiment d'esperança en veure que per fi es castigaran les barbaritats que cometeren els militars ruandesos.

La violència deshumanitzà els militars ruandesos. Quan arribaren al Congo posaren en pràctica les atrocitats que havien sofert a Ruanda; tenien la sensació que si no mataben ells, els matarien. De manera que per dur a terme la seva estratègia, crear una terra de ningú on establir-se i apoderar-se dels recursos minerals, terroritzaren la població local i eliminaren tot aquell que oposés resistència. Una vegada que aconseguiren el control de les mines començà l'espoliació il·legal dels nostres recursos, que continua avui en dia, amb la connivència i el lucre de determinades companyies multinacionals.